

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE

I N F O R M A C I J A

**o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj
2015/16. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine**

Mostar, novembar/studenj 2015. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. OSNOVNE ŠKOLE	5
1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji BiH po kantonima.....	5
1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2015/16. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu ..	15
2. SREDNJE ŠKOLE	19
2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji BiH po kantonima.....	19
2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu	32
REZIME.....	36
PREPORUKE	37

UVOD

Programom rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke za 2015. godinu planirana je izrada Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine radi dostavljanja iste Vladi Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje.

Cilj izrade Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine je brojčano praćenje upisa učenika u prvi razred osnovnih i srednjih škola i ukupnog broja učenika u osnovnim i srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine i po kantonima, te uporedno prikazivanje prikupljenih podataka u odnosu na četiri prethodne školske godine radi praćenja trenda povećanja, odnosno smanjenja broja učenika u petogodišnjem periodu.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini, ali se uvodilo neujednačenom dinamikom po kantonima. Od školske 2009/10. godine ono se provodi u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo, već dvanaestu godinu zaredom učenici pohađaju osnovno obrazovanje po devetogodišnjem programu, što znači da prva generacija učenika koji su završili osnovno obrazovanje po ovom programu sada pohađa treći razred srednjih škola.

U Posavskom kantonu i Kantonu 10, upisana je deseta generacija učenika koji se školuju po devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja, što znači da prva generacija učenika koji su završili osnovno obrazovanje po ovom programu sada pohađa prvi razred srednjih škola.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu, u školama koje realiziraju nastavni plan i program zasnovan na Okvirnom nastavnom planu i programu za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine po programu devetogodišnjeg obrazovanja, upisana je dvanaesta generacija učenika, a u školama koje realiziraju nastavni plan i program Zavoda za školstvo Mostar devetogodišnje obrazovanje se izvodi za učenike I, II, III, IV, V, VI i VII razreda.

Devetogodišnje osnovno obrazovanje u Srednjobosanskom kantonu realizira se od školske 2009/10. godine, a nastava po ovom programu izvodi se za učenike I, II, III, IV, V, VI i VII razreda.

Nastava u Zapadnohercegovačkom kantonu se, također, već sedmu godinu izvodi u skladu sa programom devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja, a učenici prvog razreda osnovne škole, nakon tri godine realizacije skraćenog programa u trajanju od jednog polugodišta, ponovo pohađaju nastavu cijelu školsku godinu zajedno sa ostalim učenicima osnovne škole.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2015/16. godini počela je 1. septembra 2015. godine u Posavskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Kantonu

Sarajevo, a 7. septembra u Bosansko-podrinjskom, Srednjobosanskom, Hercegovačko-neretvanskom, Zapadnohercegovačkom i Kantonu 10. U Unsko-sanskom kantonu, nastava je umjesto 1. septembra, kada je bio planiran početak školske godine, počela 15.09.2015. godine zbog štrajka prosvjetnih radnika.

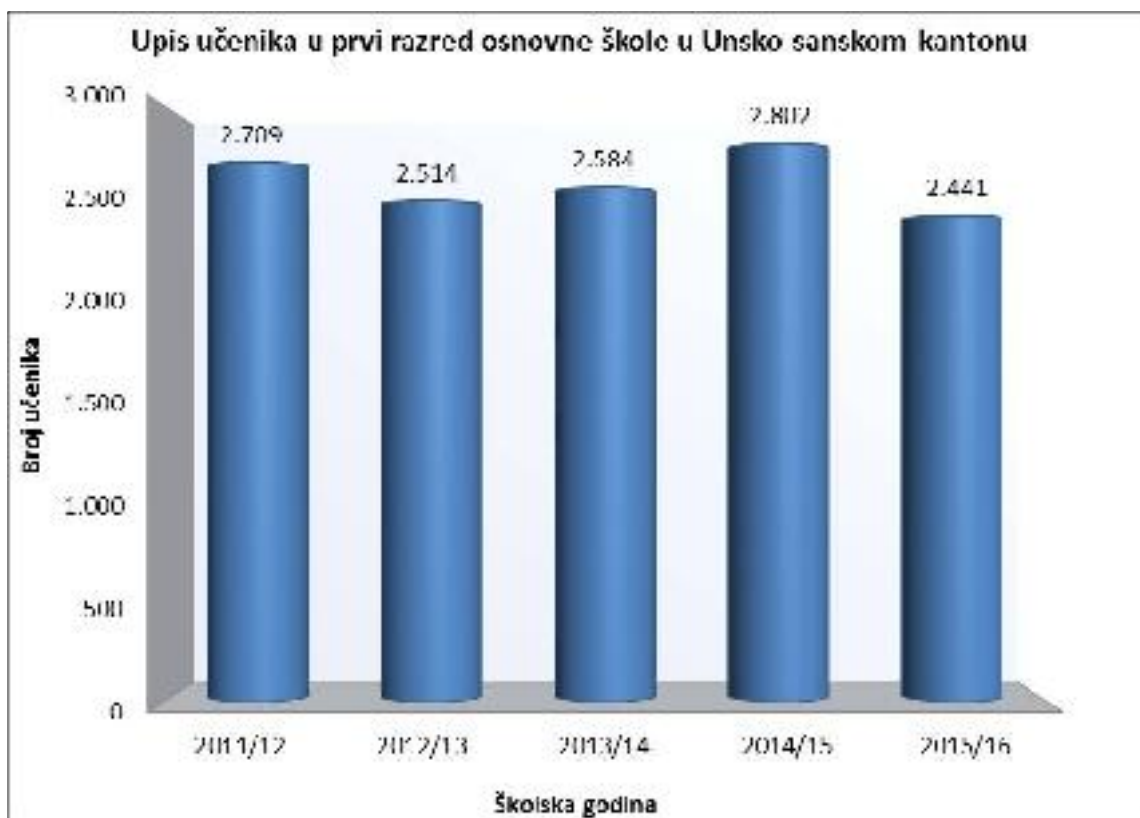
Za izradu Informacije korišteni su podaci Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i sporta Posavskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta/športa Srednjobosanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, podaci Federalnog zavoda za statistiku, te podaci iz drugih izvora.

1. OSNOVNE ŠKOLE

1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini, upisan je **2.441** učenik, što je za 361 učenika ili 12,88% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole je fluktuirao, a u petogodišnjem periodu zabilježeno je smanjenje za 268 učenika ili 9,89%.

Prema podacima resornog kantonalnog ministarstva, od 2.441 učenika upisanog u prvi razred osnovnih škola, njih 512 je bilo obuhvaćeno predškolskim odgojem i obrazovanjem u godini prije polaska u osnovnu školu, što predstavlja obuhvat od 20,98%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2015/16. godini u Unsko-sanskom kantonu je **23.493**.

Posavski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini, upisano je **246** učenika, što je za 19 učenika ili 7,17% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj upisanih učenika se blago, ali kontinuirano smanjivao. Poređenjem podatka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u tekućoj u odnosu na školsku 2011/12. godinu, ustanovljeno je da su ove školske godine upisana 72 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 22,64%.

Od 246 učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, njih 35 je bilo uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u osnovnu školu, što predstavlja obuhvat od 14,23%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2015/16. godini u Posavskom kantonu je **2.663**.

Tuzlanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini, upisan je **4.521** učenik, što je 16 učenika ili 0,36 % više u odnosu na prethodnu školsku godinu.

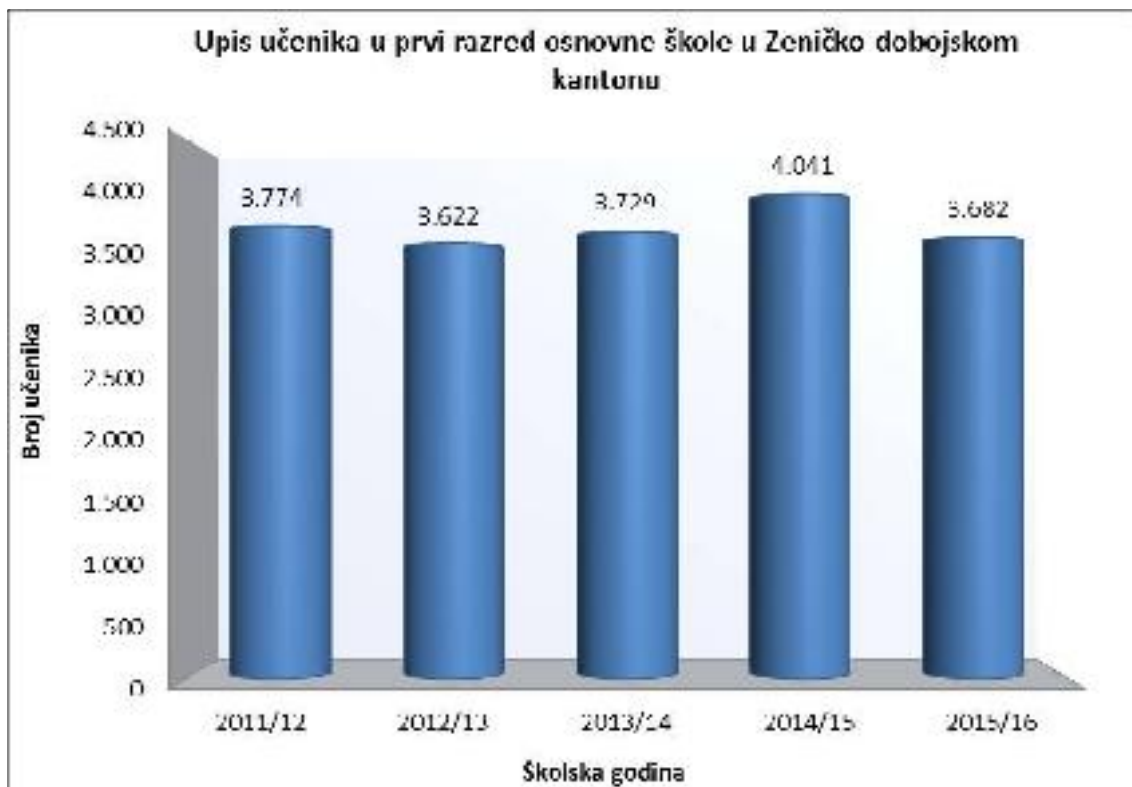
Kao što se iz grafikona može vidjeti, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u školskoj 2012/13. i 2013/14. godini se smanjio, a od školske 2014/15. godine ponovo se povećao na gotovo isti broj učenika kao na početku petogodišnjeg perioda posmatranja. Ukoliko uporedimo podatak o broju upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u tekućoj u odnosu na školsku 2011/12. godinu, ove školske godine upisano je 15 učenika ili 0,33% više.

Vrijedno je spomenuti da je od 4.521 učenika upisanog u prvi razred osnovne škole, njih 4.318 bilo uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u školu, što predstavlja obuhvat od **95,51%**. Od navedenog broja djece obuhvaćene predškolskim odgojem i obrazovanjem u godini pred polazak u školu, njih 3.817 je bilo uključeno u obavezni program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, dok je 501 dijete bilo uključeno u redovne programe predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2015/16. godini u Tuzlanskom kantonu je **39.976**.

Zeničko-dobojski kanton

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisana su **3.682** učenika. U poređenju sa prošlom školskom godinom, u tekućoj je upisano 359 učenika manje ili 8,88%. Potrebno je napomenuti da podaci za ovu školsku godinu, koje smo dobili od Pedagoškog zavoda Zenica koji djeluje u sastavu Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, ne sadrže podatke za općine Žepče i Usora.

Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, može se konstatirati da je u školskoj 2014/15. godini došlo do povećanja broja učenika u odnosu na prethodne tri školske godine, ali u školskoj 2015/16. godini, broj učenika se ponovo smanjio. Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika se smanjio za 92 učenika ili 2,44%, ali ovo smanjenje treba uzeti s rezervom s obzirom na to da podaci za tekuću školsku godinu ne uključuju podatke za Žepče i Usoru.

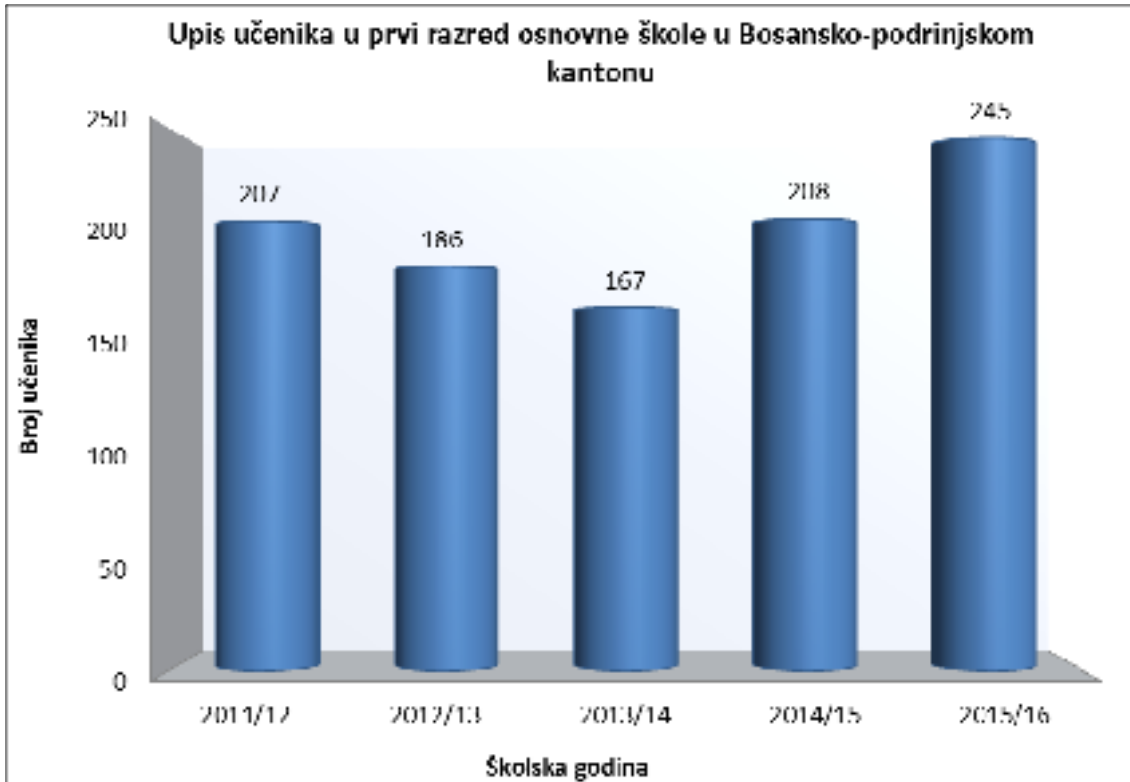
Potrebno je istaći da su svi učenici koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini bili obuhvaćeni programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, bilo kroz cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama, ili u okviru programa obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu koji traje minimalno 150 sati. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Zeničko-dobojskom kantonu iznosi 100%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2015/16. godini u Zeničko-dobojskom kantonu, bez podataka za općine Žepče i Usora, je **30.898**.

Bosansko-podrinjski kanton

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je 245 učenika, što je za 37 učenika više u odnosu na prethodnu školsku godinu i predstavlja povećanje za 17,79%.

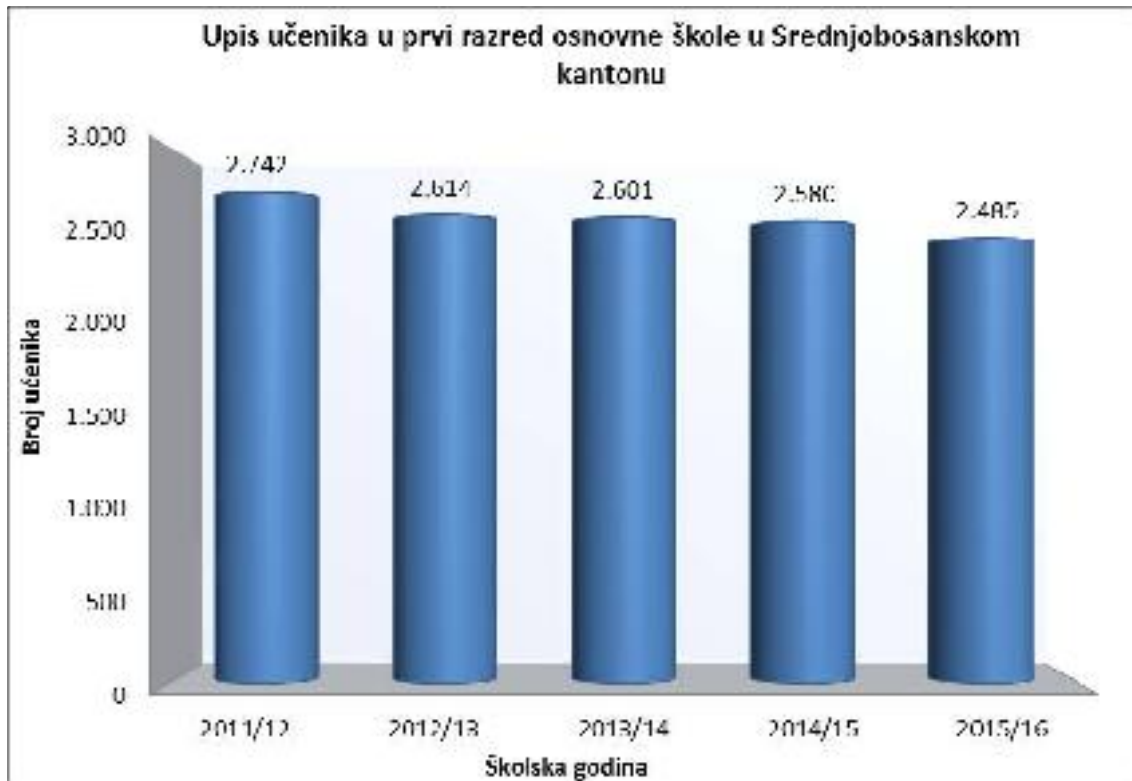
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika koji su upisani u prvi razred osnovne škole smanjivao se do školske 2013/14. godine, a školske 2014/15. godine dostigao je skoro isti broj kao i na početku perioda posmatranja, te se dodatno povećao u tekućoj školskoj godini. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2011/12. godina) veći je za 38 učenika ili 18,38%.

Važno je spomenuti da su svi učenici upisani u prvi razred osnovne škole bili uključeni u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, bilo kroz cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama, ili u okviru programa obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu koji traje 150-170 sati. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Bosansko-podrinjskom kantonu iznosi 100%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Bosansko-podrinjskom kantonu u školskoj 2015/16. godini je **1.879**.

Srednjobosanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2015/16. godini, upisano je **2.485** učenika, što je za 95 učenika ili 3,68% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

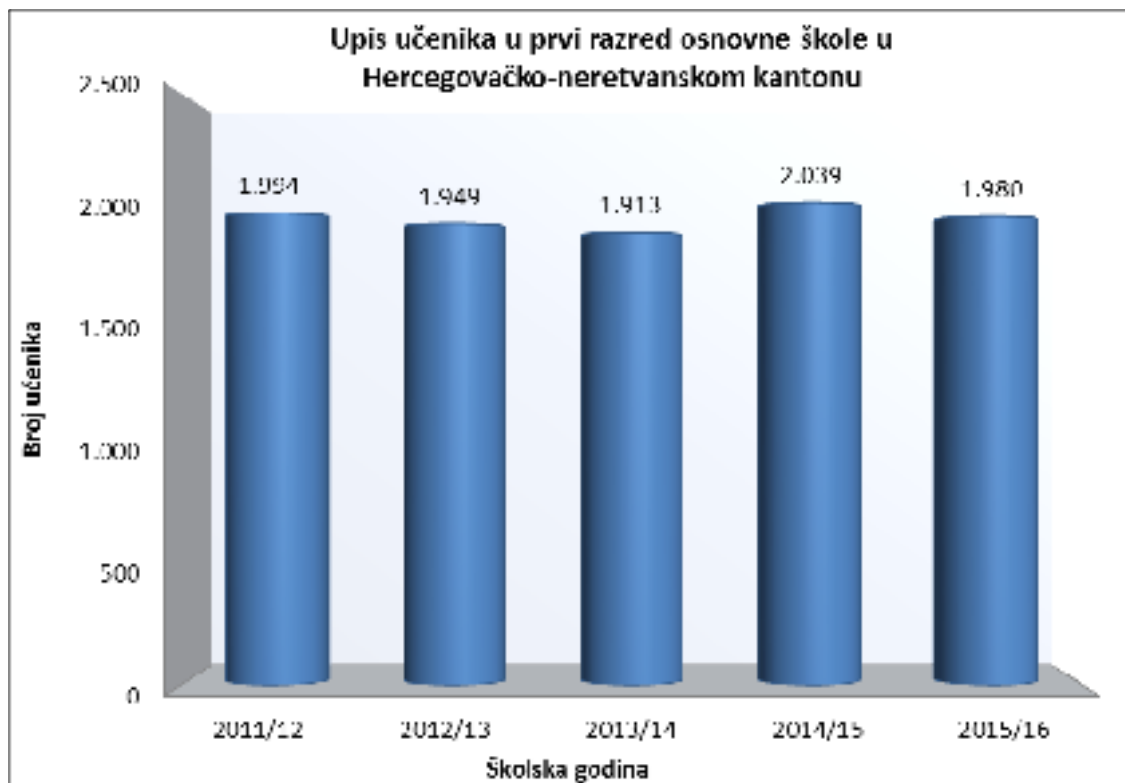
Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika prvih razreda osnovne škole u petogodišnjem periodu, može se uočiti trend smanjenja broja učenika. Poređenjem broja učenika upisanih u prvi razred u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2011/12. godina), može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda smanjio za 257 učenika ili 9,37%.

U Srednjobosanskom kantonu još uvijek nije donesen zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je usklađen s Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, zbog čega u ovom kantonu još uvijek nije zakonom propisana obaveza uključivanja djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Srednjobosanskom kantonu u školskoj 2015/16. godini je **22.248**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **1.980** učenika, što predstavlja smanjenje za 59 učenika ili 2,89% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

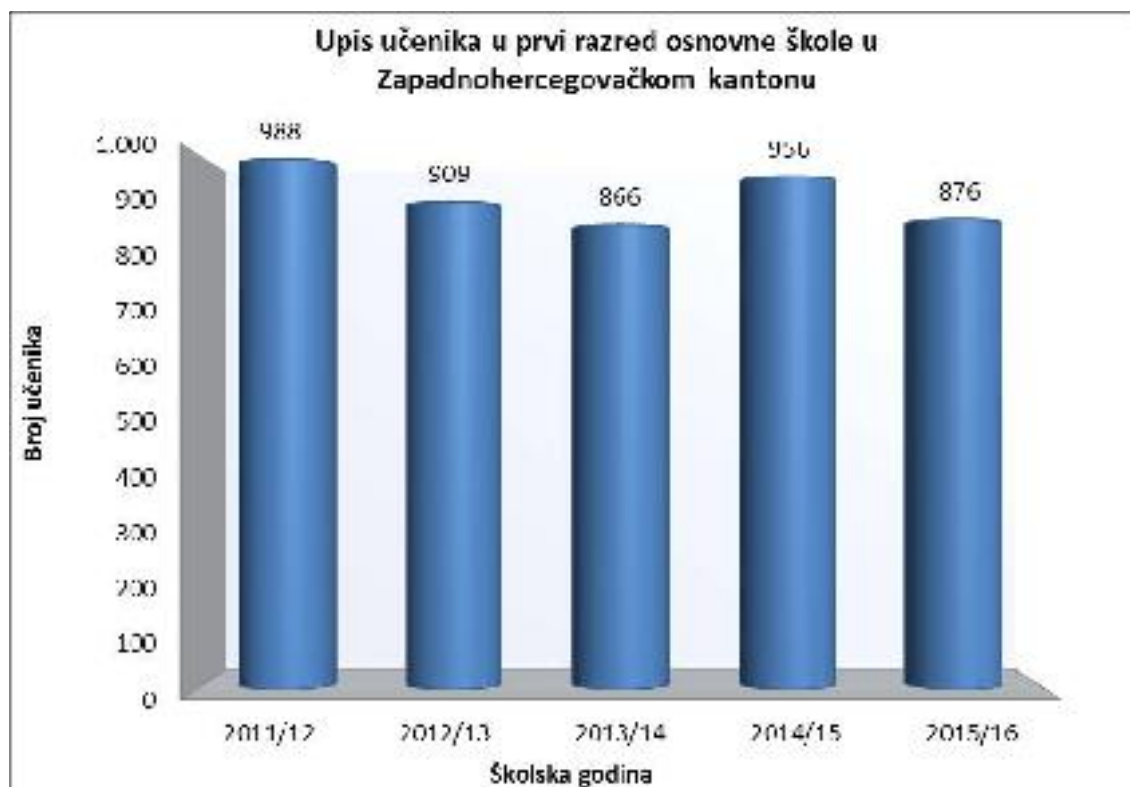
Posmatranjem kretanja broja učenika u petogodišnjem periodu, može se uočiti da je broj učenika prvog razreda blago fluktuirao, a u petogodišnjem periodu zabilježeno je smanjenje za 14 učenika ili 0,7%.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu još uvijek nije donesen zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je usklađen s Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, te zakonom nije propisana obaveza uključivanja djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Ipak, 788 djece u godini pred polazak u osnovnu školu bilo je obuhvaćeno institucionalnim oblicima predškolskog odgoja i obrazovanja, što predstavlja obuhvat od 39,8%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2015/16. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **17.960**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je 876 učenika, što predstavlja smanjenje za 80 učenika ili 8,37% u odnosu na prethodnu školsku godinu.

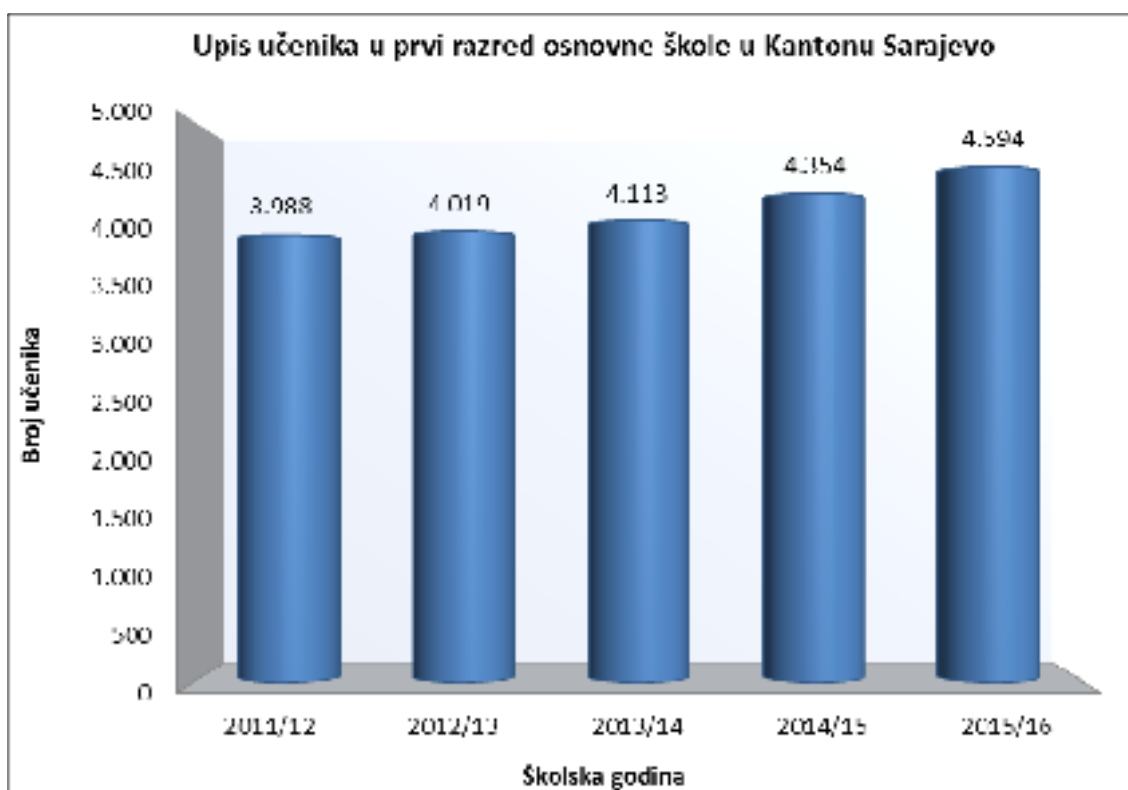
Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, uočiti ćemo da je u Zapadnohercegovačkom kantonu broj upisanih učenika fluktuirao. Ipak, može se uočiti da se u posmatranom petogodišnjem periodu broj učenika smanjio za 112, što, izraženo u procentima, iznosi 11,34%.

U Zapadnohercegovačkom kantonu još uvijek nije donesen zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je usklađen s Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, zbog čega u ovom kantonu još uvijek nije zakonom propisana obaveza uključivanja djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2015/16. godini u Zapadnohercegovačkom kantonu je **8.322**.

Kanton Sarajevo

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisana su **4.594** učenika, što je 240 učenika ili 5,51% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.

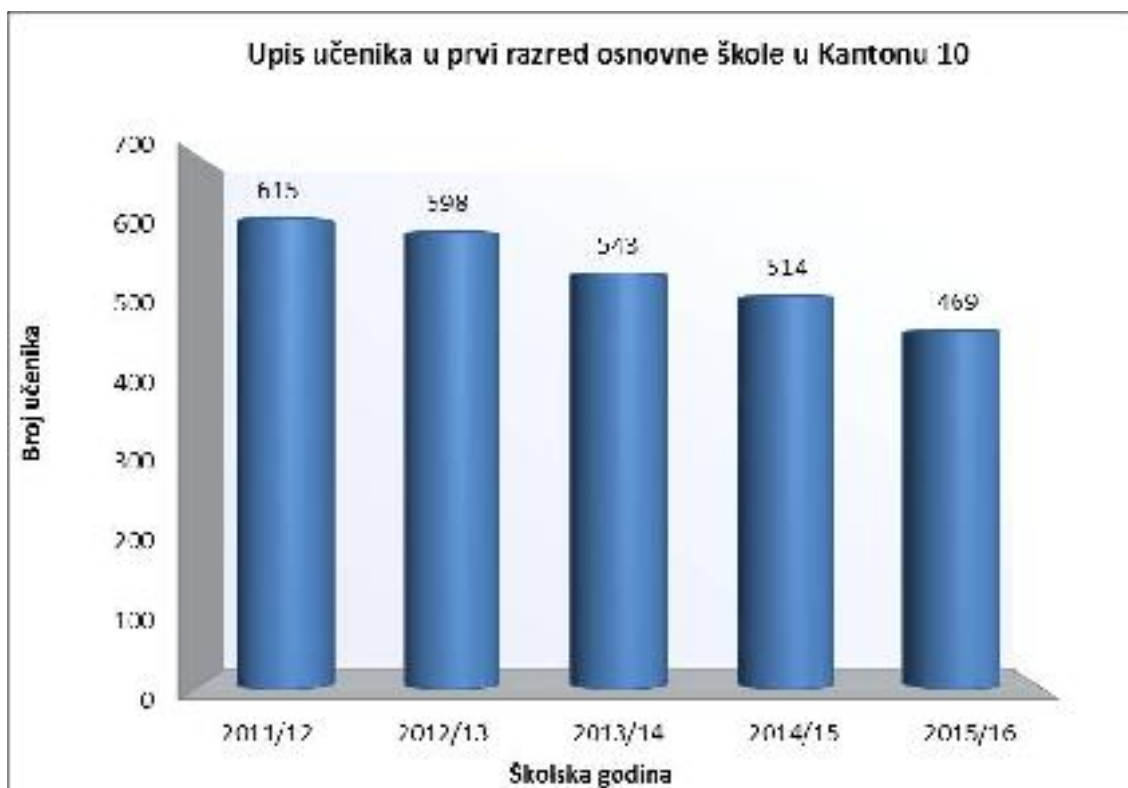
Kao što se može vidjeti iz grafikona, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u proteklih pet godina bilježi kontinuirano povećanje. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na školsku 2011/12. godinu, može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda povećao za 606 ili 15,2%.

Od 4.594 učenika, koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini, njih 4.191 ili 91,23% bilo je uključeno u organizirane programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Potrebno je navesti da je, od ukupnog broja djece uključene u organizirane oblike predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu (4.141), njih 1.352 bilo uključeno u cjelodnevne ili poludnevne cjelovite razvojne programe u javnim i privatnim vrtićima, dok je 2.839 djece bilo uključeno u obavezni program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2015/16. godini je **36.093**.

Kanton 10

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **469** učenika, što je 45 učenika ili 8,75% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.

Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Kantonu 10, može se konstatirati da se u petogodišnjem periodu bilježi kontinuirano smanjenje broja učenika. Ukoliko uporedimo podatak o broju učenika prvog razreda u tekućoj školskoj godini sa podatkom iz školske 2011/12. godine, može se zaključiti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 146 učenika ili 23,74%.

U ovom kantonu realizira se obavezan program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, a obuhvat djece ovim programom je skoro potpun.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu 10 u školskoj 2015/16. godini je **5.254**.

1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2015/16. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 1. Broj učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2015/16. godini

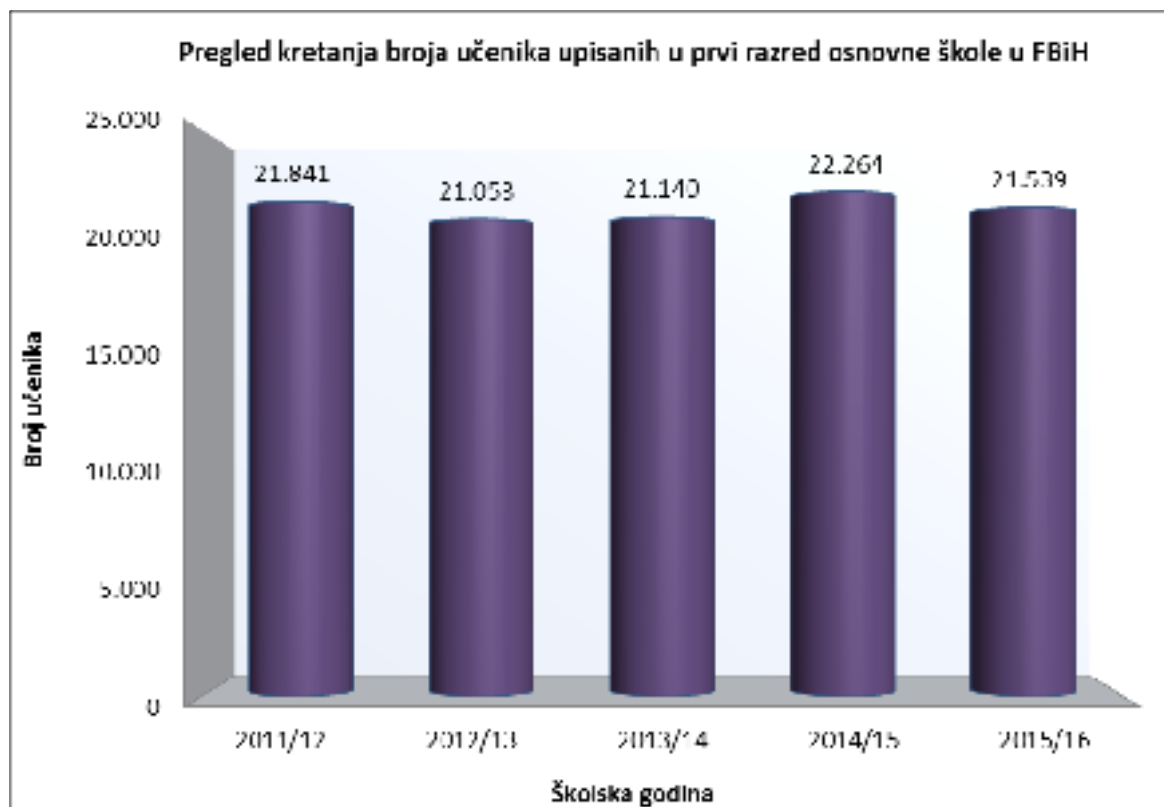
R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno
	Federacija BiH	21.539	188.786
1.	Unsko-sanski	2.441	23.493
2.	Posavski	246	2.663
3.	Tuzlanski	4.521	39.976
4.	Zeničko-dobojski	3.682	30.898
5.	Bosansko-podrinjski	245	1.879
6.	Srednjobosanski	2.485	22.248
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.980	17.960
8.	Zapadnohercegovački	876	8.322
9.	Kanton Sarajevo	4.594	36.093
10.	Kanton 10	469	5.254

Izvor: Podaci u tabeli 1. prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora

Tabela 2. Pregled kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2011/12 – 2015/16. godina

R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika – školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja/ smanjenja (8/3)
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	21.841	21.053	21.140	22.264	21.539	-302	-1,38%
1.	Unsko-sanski	2.709	2.514	2.584	2.802	2.441	-268	-9,89%
2.	Posavski	318	312	301	265	246	-72	-22,64%
3.	Tuzlanski	4.506	4.330	4.323	4.505	4.521	15	0,33%
4.	Zeničko-dobojski	3.774	3.622	3.729	4.041	3.682	-92	-2,44%
5.	Bosansko-podrinjski	207	186	167	208	245	38	18,38%
6.	Srednjobosanski	2.742	2.614	2.601	2.580	2.485	-257	-9,37%
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.994	1.949	1.913	2.039	1.980	-14	-0,7%
8.	Zapadnohercegovački	988	909	866	956	876	-112	-11,34%
9.	Kanton Sarajevo	3.988	4.019	4.113	4.354	4.594	606	15,2%
10.	Kanton 10	615	598	543	514	469	-146	-23,74%

Izvor: Podaci u tabeli 2. za školsku 2011/12, 2012/13, 2013/14. i 2014/15. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 171/2012, 185/2013, 201/2014. i 217/2015. Podaci koji se odnose na školsku 2015/16. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

Analiza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2011/12. godine do školske 2015/16. godine ukazuje na blage fluktuacije broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole, a u prethodne dvije školske godine bilo je zabilježeno i određeno povećanje broja upisanih učenika u odnosu na školsku 2012/13. godinu. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 302 učenika ili 1,38%.

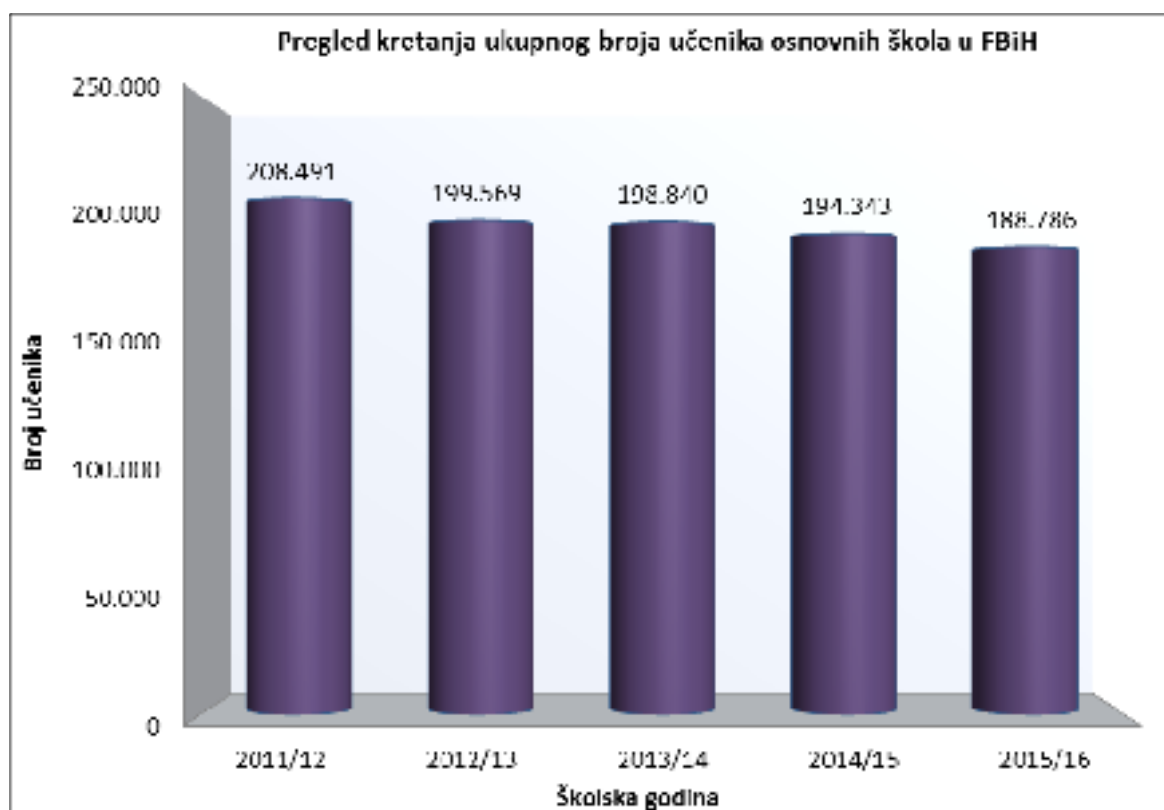
Ukoliko analiziramo podatke iz tabele 2, evidentno je da je u posljednjih pet školskih godina došlo do smanjenja broja upisanih učenika u sedam kantona, a u tri kantona zabilježeno je povećanje broja učenika. Ukoliko posmatramo procentualne pokazatelje o povećanju i smanjenju broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, uočiti ćemo da je najznačajnije povećanje broja učenika zabilježeno u Bosansko-podrinjskom kantonu (18,38%) i Kantonu Sarajevo (15,2%), a najznačajnije smanjenje broja upisanih učenika zabilježeno je u Posavskom kantonu (22,64%) i Kantonu 10 (23,74%).

Tabela 3. Pregled kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2011/12 – 2015/16. godina

R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje	Postotak povećanja/ smanjenja
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16		
							(7-3)	(8/3)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	208.491	199.569	198.840	194.343	188.786	-19.705	-9,45%
1.	Unsko-sanski	27.234	25.634	25.758	24.586	23.493	-3.741	-13,74%
2.	Posavski	3.424	3.185	3.061	2.781	2.663	-761	-22,23%
3.	Tuzlanski	42.178	40.082	40.028	39.753	39.976	-2.202	-5,22%
4.	Zeničko-dobojski	36.290	35.348	35.228	34.585	30.898	-5.392	-15,86%
5.	Bosansko-podrinjski	2.245	2.062	2.061	1.950	1.879	-366	-16,3%
6.	Srednjobosanski	25.725	24.562	23.671	22.930	22.248	-3.477	-13,52%
7.	Hercegovačko-neretvanski	20.030	18.937	18.283	18.121	17.960	-2.070	-10,33%
8.	Zapadnohercegovački	9.589	9.079	8.754	8.519	8.322	-1.267	-13,21%
9.	Kanton Sarajevo	35.793	34.957	36.483	35.889	36.093	300	0,84%
10.	Kanton 10	5.983	5.723	5.513	5.229	5.254	-729	-12,18%

Izvor: Podaci u tabeli 3. za školsku 2011/12, 2012/13, 2013/14. i 2014/15. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 171/2012, 185/2013, 201/2014. i 217/2015. Podaci koji se odnose na školsku 2015/16. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz drugih izvora.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

Analiza kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od školske 2011/12. do školske 2015/16. godine ukazuje na kontinuirano smanjenje broja učenika osnovnih škola. Prema zbirnim podacima za

Federaciju BiH, broj učenika osnovnih škola se u petogodišnjem periodu smanjio za **19.705** učenika ili **9,45%**.

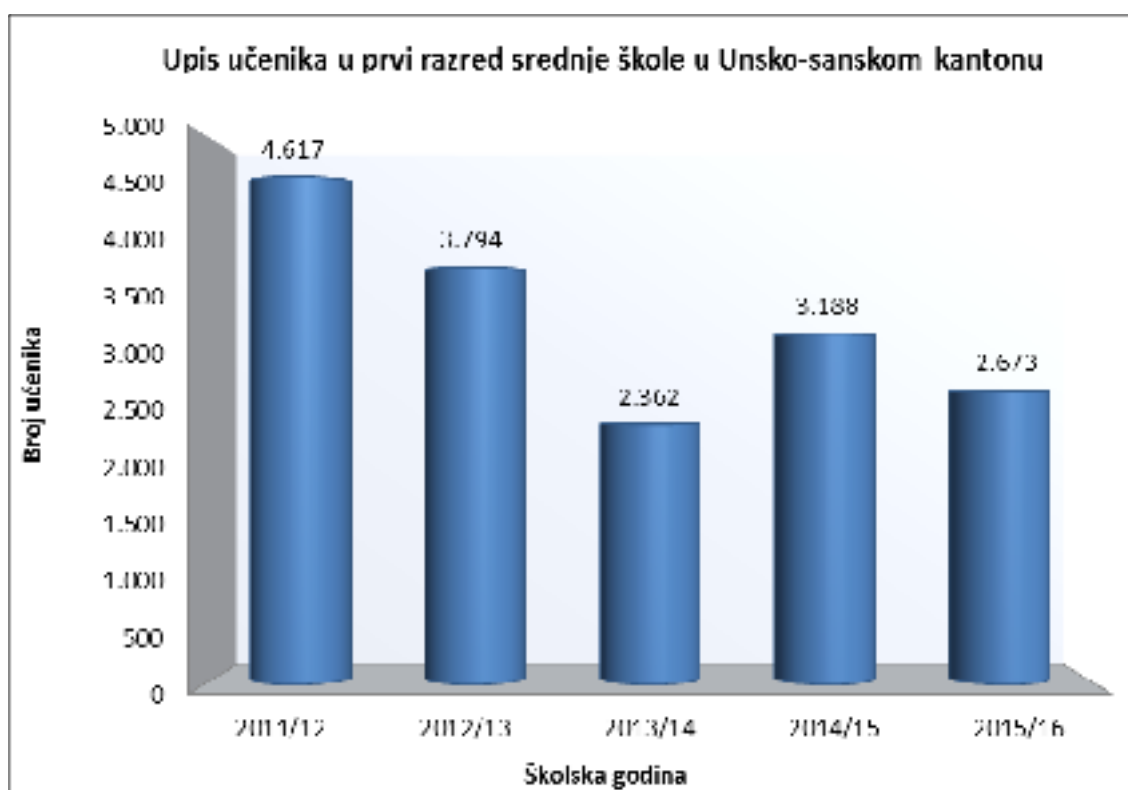
Smanjenje broja učenika osnovnih škola evidentno je u devet kantona u Federaciji BiH, a jedino Kanton Sarajevo bilježi pozitivan trend i povećanje broja učenika od 0,84% u petogodišnjem periodu. Ukoliko posmatramo procentualne pokazatelje, najveći procenti smanjenja broja učenika osnovnih škola zabilježeni su u Posavskom (22,23%), Bosansko-podrinjskom (16,3%) i Zeničko-dobojskom kantonu (15,86%).

2. SREDNJE ŠKOLE

2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2015/16. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Unsko-sanskom kantonu bilo je predviđeno 2.907 mjesta za upis u javne srednjoškolske ustanove, a upisana su **2.673** učenika, što je 234 učenika ili 8,05% manje od planiranog broja.

Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, evidentno je da je broj upisanih učenika značajno fluktuirao. Najveći broj upisanih učenika bio je u školskoj 2011/12. godini, kada je upisano 4.617 učenika, dok je najmanji broj upisanih učenika zabilježen u školskoj 2013/14. godini. U školskoj 2015/16. godini upisano je 515 ili 16,15% učenika manje, u odnosu na prethodnu školsku godinu, kada je bilo upisano 3.188 učenika.

S druge strane, razlog značajnog povećanja broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2014/15. i školskoj 2015/16. godini u odnosu na 2013/14. školsku godinu može se tražiti u podatku da je školske 2013/14. godine u prvi razred srednje škole bila upisana prva generacija učenika koji su pohađali osnovnu školu po devetogodišnjem programu, i da je to bila generacija sa znatno manjim brojem učenika. Naime, budući da se prilikom uvođenja devetogodišnjeg osnovnog

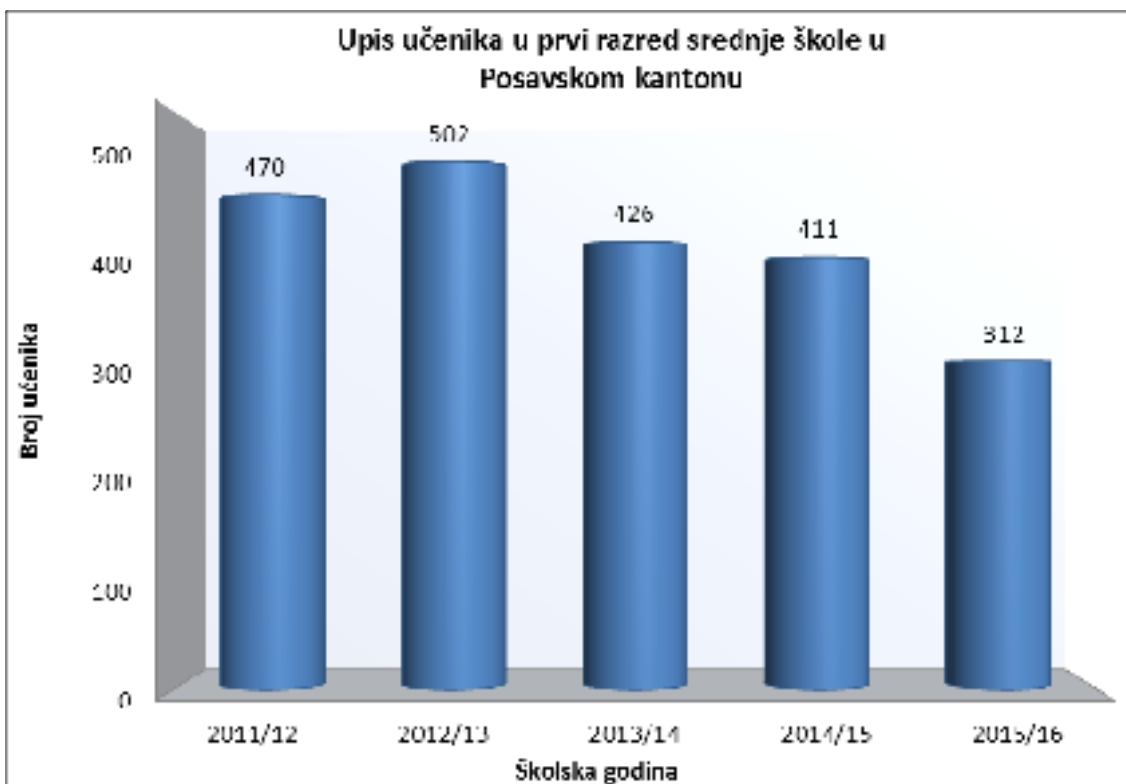
obrazovanja u školskoj 2004/05. godini paralelno upisao prvi razred devetogodišnje i prvi razred osmogodišnje osnovne škole, prva generacija učenika koja je upisana po devetogodišnjem programu obrazovanja ima znatno manji broj učenika od generacija koje su dolazile poslije nje. Također, značajan broj roditelja tada je odlučio da djecu ne upiše u prvi razred devetogodišnje osnovne škole s navršenih šest godina, nego naknadno, tj. naredne školske godine s navršenih sedam godina. Ovaj problem je identificiran u Informaciji pod nazivom „Analiza uzroka nepohađanja, napuštanja i smanjenja broja učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine“, koju je Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke izradilo u 2013. godini, gdje se navodi podatak o čak 20% djece koja nisu bila upisana u osnovno obrazovanje s navršenih šest godina.

Upoređujući broj upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2011/12. godina), može se konstatirati da je, ipak, prisutno značajno smanjenje broja upisanih učenika, tj. broj učenika je smanjen za 1.944, što u procentima iznosi 42,10%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Unsko-sanskom kantonu u školskoj 2015/16. godini je **10.281**.

Posavski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2015/16. godini bilo je predviđeno 390 mjesta, a upisano je **312** učenika, što je 78 učenika ili 14,79% manje od planiranog broja mjesta. U odnosu na prethodnu školsku godinu, u tekućoj školskoj godini upisano je 99 učenika ili 24,08% manje.

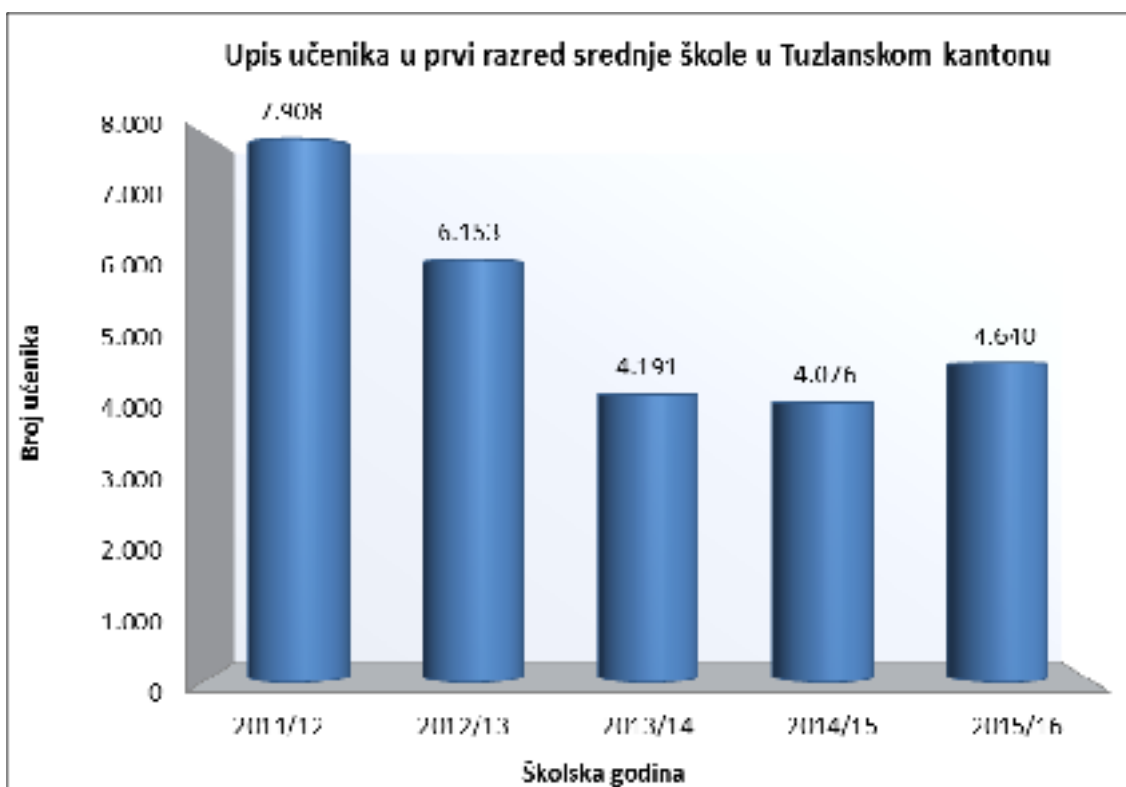
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole je fluktuirao, ali, poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2011/12. godina), evidentno je da se broj učenika smanjio za 158 ili 33,61%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Posavskom kantonu je **1.408**.

Tuzlanski kanton

Planom upisa u prvi razred srednjih škola Tuzlanskog kantona za školsku 2015/16. godinu bilo je predviđeno 6.437 mjesta za upis, a upisano je **4.640** učenika, što je za 1.797 ili 27,91% učenika manje od planiranog broja.

U odnosu na prethodnu školsku godinu, kada je u prvi razred bilo upisano 4.076 učenika, ove školske godine upisano je 564 učenika više, što predstavlja povećanje za 12,15%.

Posmatrajući kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, stiče se utisak o značajnom i kontinuiranom smanjenju broja upisanih učenika. Upoređujući podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini sa podatkom od početka perioda posmatranja (školska 2011/12. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika smanjio za čak 3.268 učenika ili 41,32%.

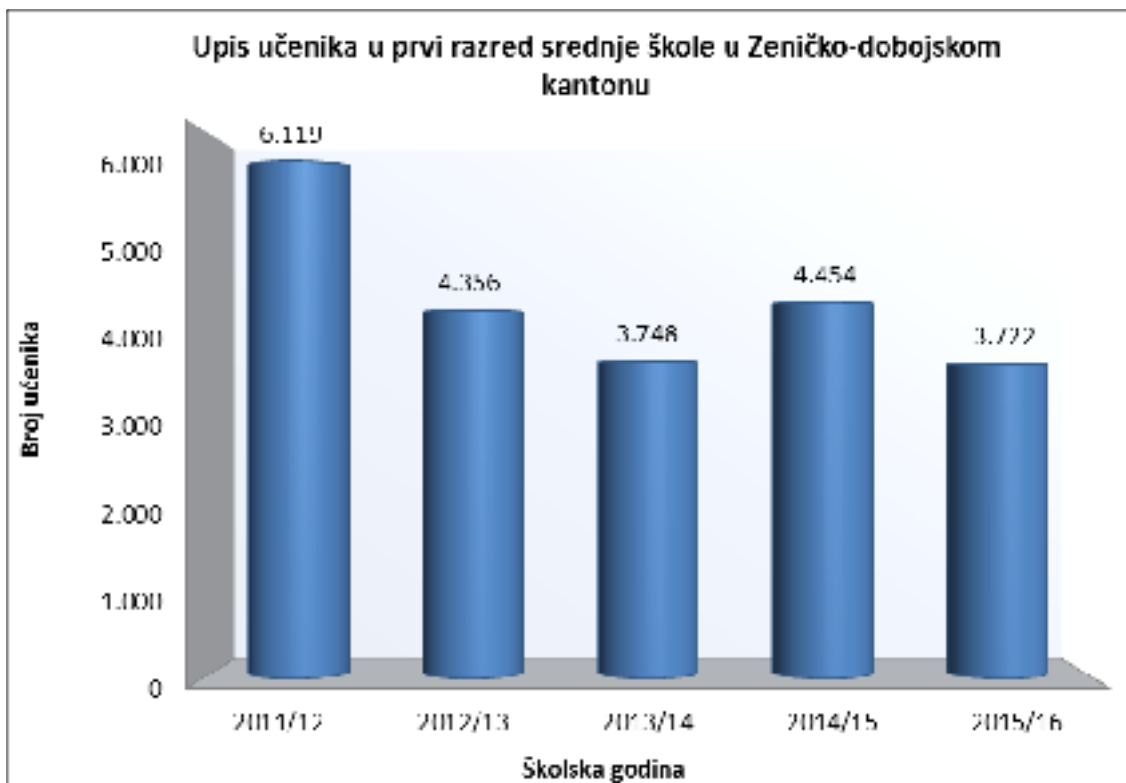
Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Tuzlanskom kantonu je **19.083**.

Zeničko-dobojski kanton

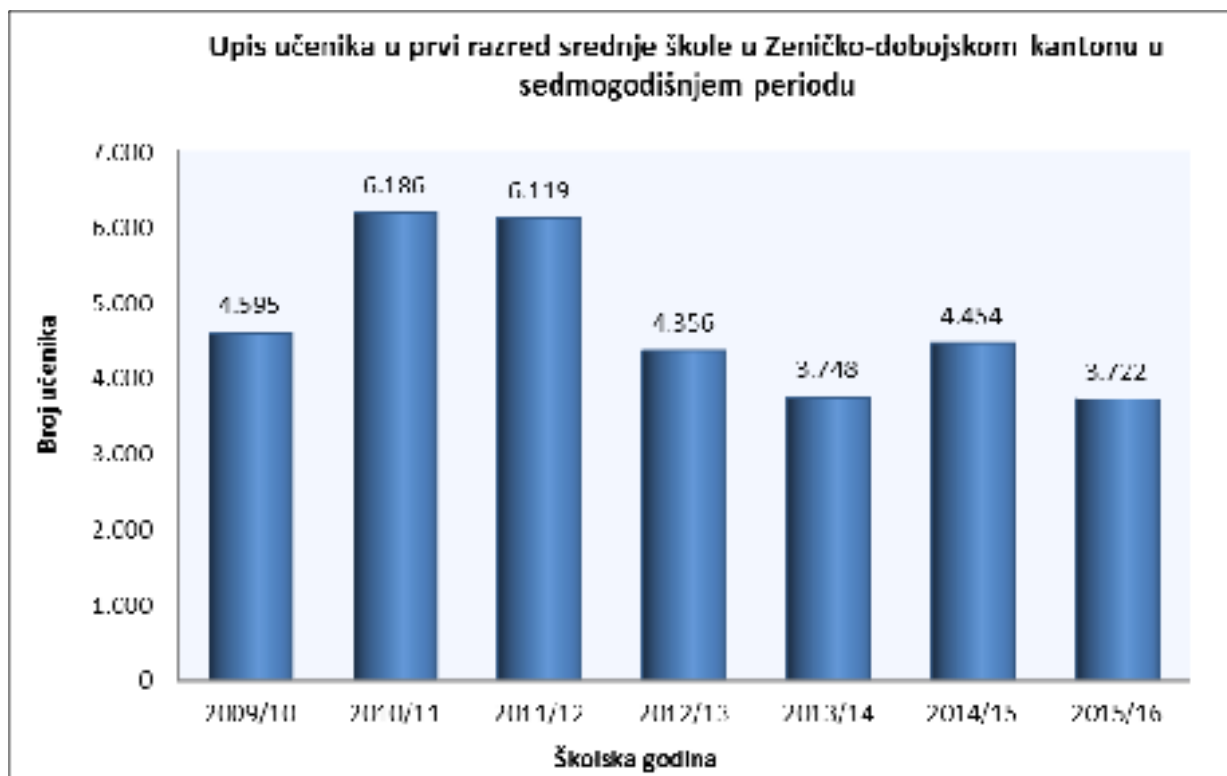
Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona u školskoj 2015/16. godini bilo je predviđeno 5.106 mjesta za upis, dok su upisana

3.722 učenika. To znači da su upisana 1.384 učenika ili 27,10% manje od planiranog broja.

Upoređujući broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u ovoj školskoj godini s onim iz prethodne godine, može se vidjeti da je došlo do smanjenja broja upisanih učenika za 732 ili 16,43%.

Posmatranjem kretanja broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, stiče se utisak da je u posljednje četiri godine došlo do značajnog smanjenja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola. Međutim, kao što je slučaj s Tuzlanskim kantonom, ovako značajno smanjenje broja upisanih učenika više je rezultat toga što je u školskoj 2011/12. godini došlo do izuzetno velikog povećanja broja upisanih učenika. Stoga, ukoliko period posmatranja proširimo za još dvije godine, tj. u grafikon uvrstimo i školsku 2009/10. i 2010/11. godinu, trend smanjenja broja upisanih učenika ne djeluje više linearno, niti je toliko značajan kao što je prvobitno izgledalo.

Dakle, ukoliko analiziramo kretanje broja učenika u periodu školska 2009/10 – 2015/16. godina, može se izračunati da je u sedmogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika za 873, odnosno za 18,99%, što nije toliko drastično smanjenje kao što ukazuje grafikoni koji obuhvata samo petogodišnji period.

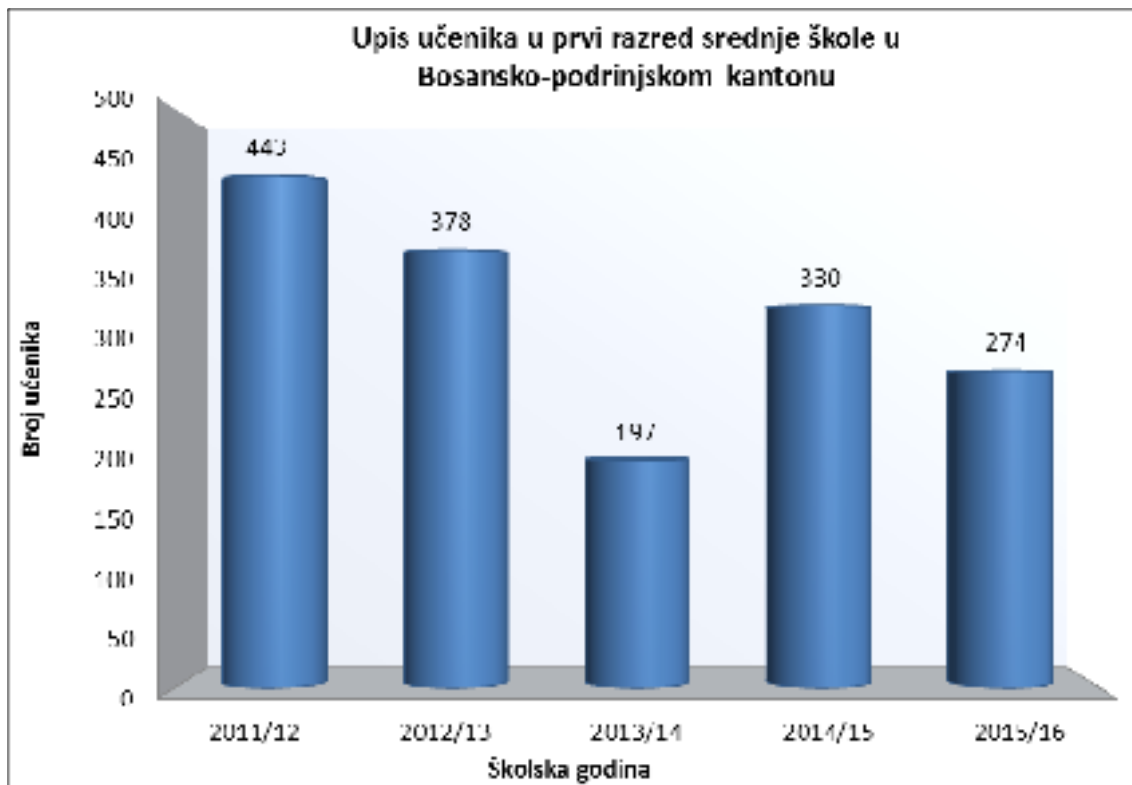
Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u školskoj 2015/16. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **13.221**.

Bosansko-podrinjski kanton

U prvi razred srednje škole u školskoj 2015/16. godini upisana su **274** učenika. Prema informacijama resornog kantonalnog ministarstva, broj djece upisane u srednje škole odgovara broju učenika koji su završili IX razred osnovne škole. Jedan manji broj učenika odlazi svake godine u umjetničke škole ili medresu u Sarajevu.

U odnosu na školsku 2014/15. godinu, kada je bilo upisano 330 učenika, u tekućoj školskoj godini upisano je 56 učenika ili 16,96% manje.

Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole je fluktuirao, ali jedina drastičnija promjena u broju upisanih učenika zabilježena je u školskoj 2013/14. godini, u kojoj je upisan najmanji broj učenika u petogodišnjem periodu. Najveći broj učenika upisan je u prvi razred srednje škole u školskoj 2011/12. godini.

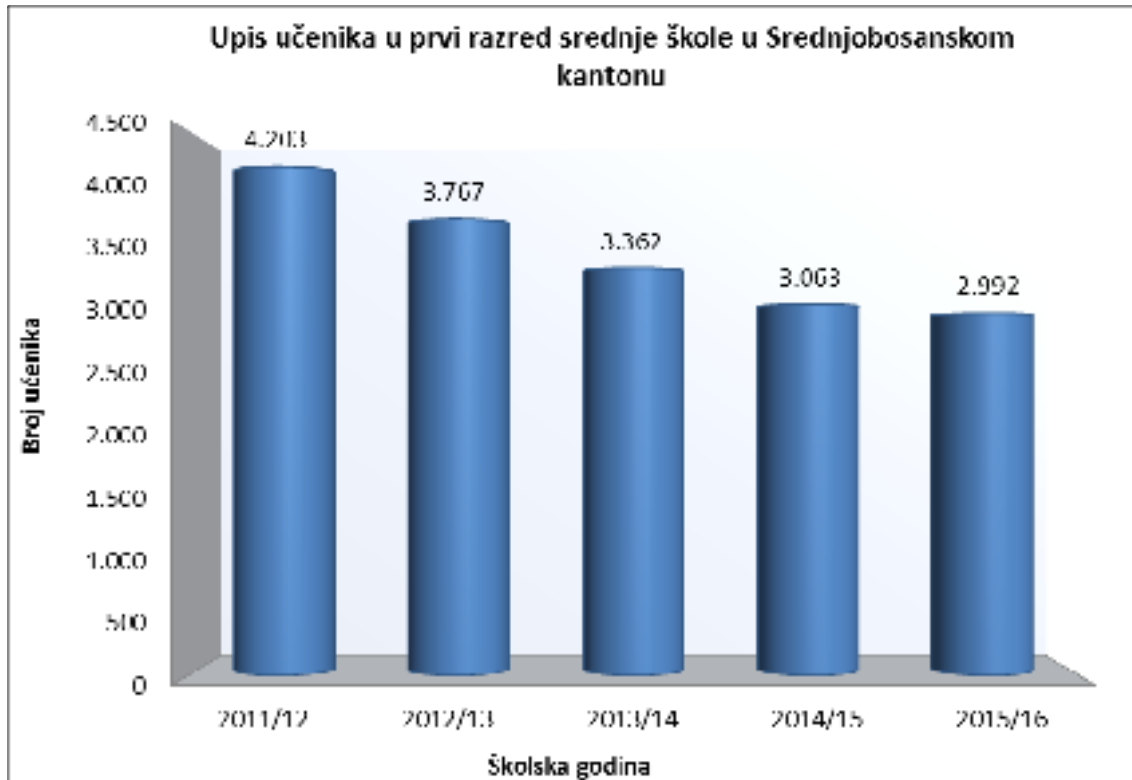
Poređenjem podataka o upisu učenika iz tekuće školske godine sa podacima zabilježenim na početku perioda posmatranja (školska 2011/12. godina), broj učenika koji su ove školske godine upisani u prvi razred srednje škole manji je za 169 učenika ili 38,14%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Bosansko-podrinjskom kantonu je **1.059**.

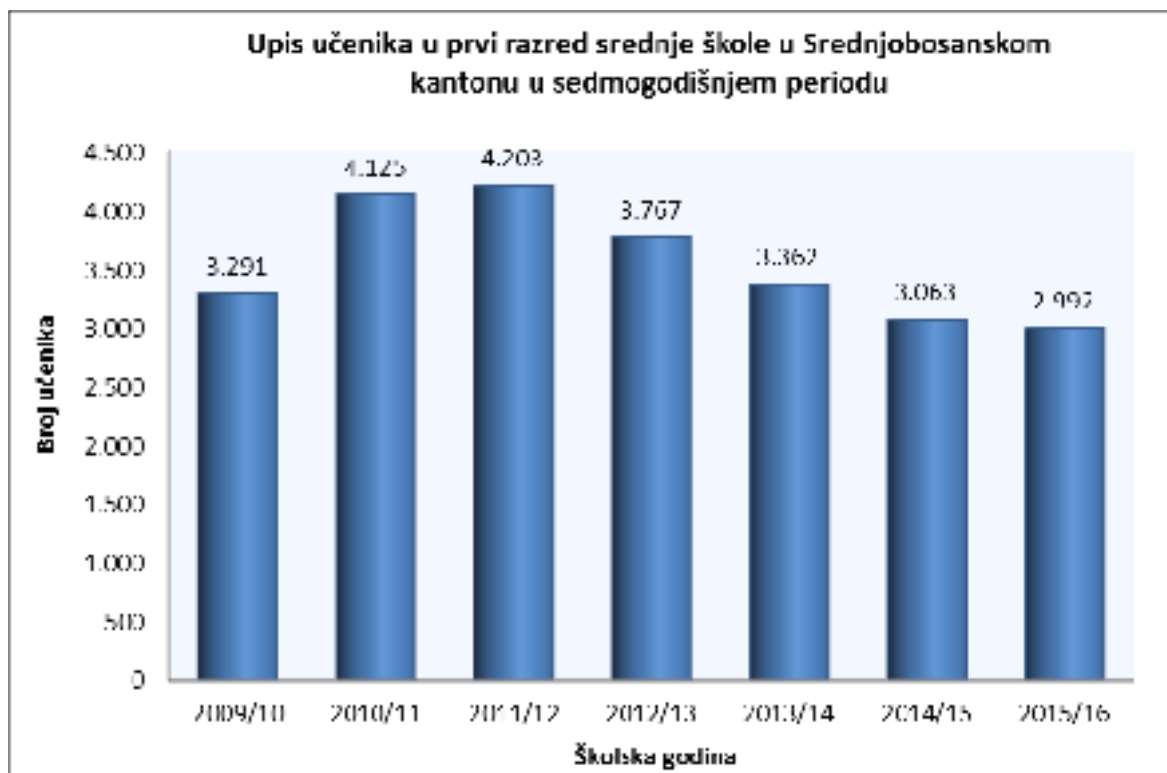
Srednjobosanski kanton

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred srednjih škola upisana su **2.992** učenika, a Planom upisa bilo je predviđeno 4.009 mjesta za upis, što znači da je upisano 1.017 učenika ili 25,36% manje nego što je bilo planirano.

U poređenju sa prethodnom školskom godinom, u tekućoj školskoj godini upisan je 71 učenik ili 2,31% manje.

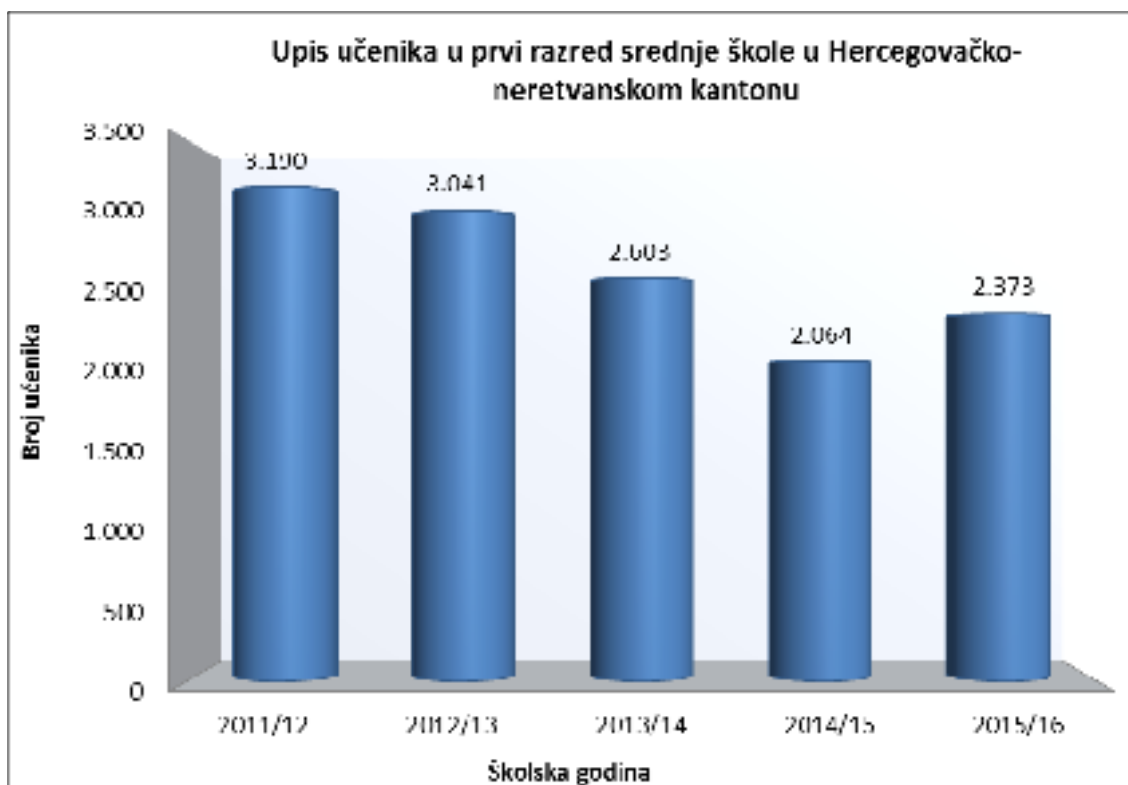
Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, stiče se utisak o trendu značajnog smanjenja broja učenika. Upoređujući podatak o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u ovoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja, može se izračunati da je došlo do smanjenja broja učenika za 1.211, što u procentima iznosi 28,81%. Ipak, potrebno je skrenuti pažnju na činjenicu da je ovako veliko smanjenje broja upisanih učenika više rezultat činjenice da je u školskoj 2011/12. godini upisan rekordan broj učenika u dužem vremenskom periodu. Stoga, ukoliko period posmatranja proširimo za još dvije godine, tj. školsku 2009/10. i 2011/12. godinu, trend kretanja broja nije više isti, što se može vidjeti iz grafikona prikazanog ispod.

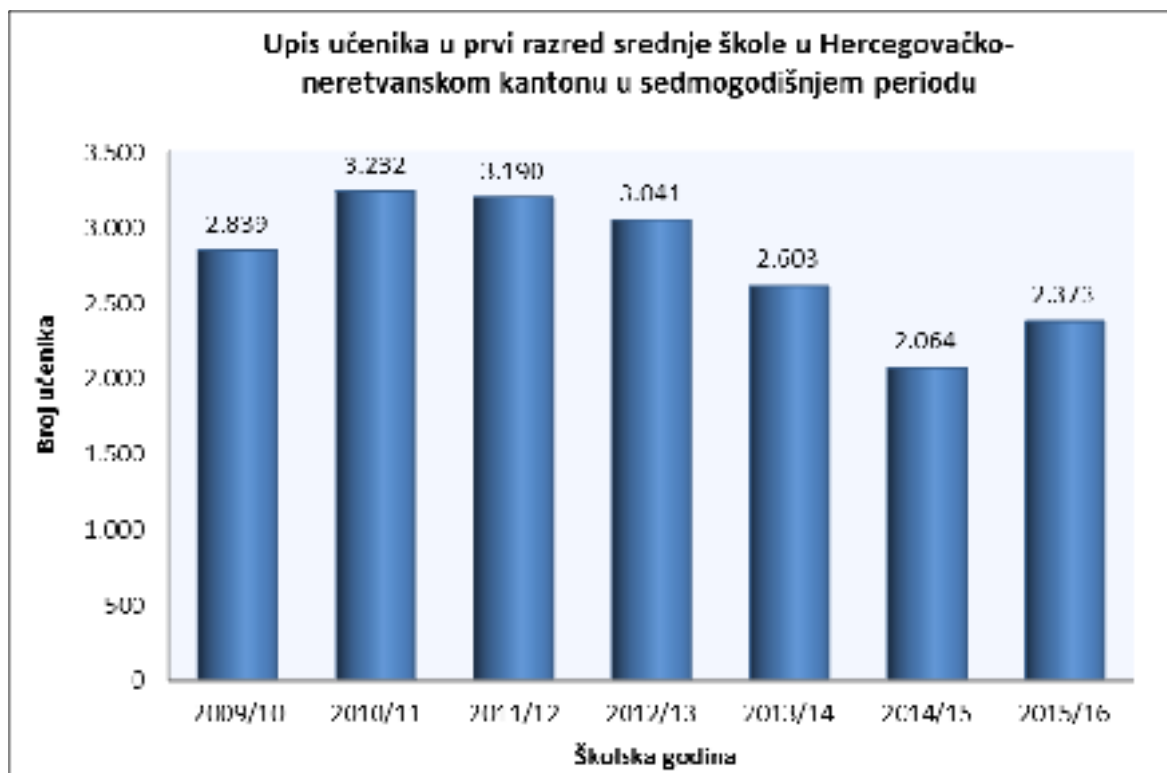
Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Srednjobosanskom kantonu je **13.085**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola za školsku 2015/16. godinu predviđena su 2.562 mjesta za upis, dok su upisana **2.373** učenika. To znači da je upisano 189 učenika ili 7,37% manje od planiranog broja. U odnosu na prethodnu školsku godinu, upisano je 309 učenika ili 13,02% manje.

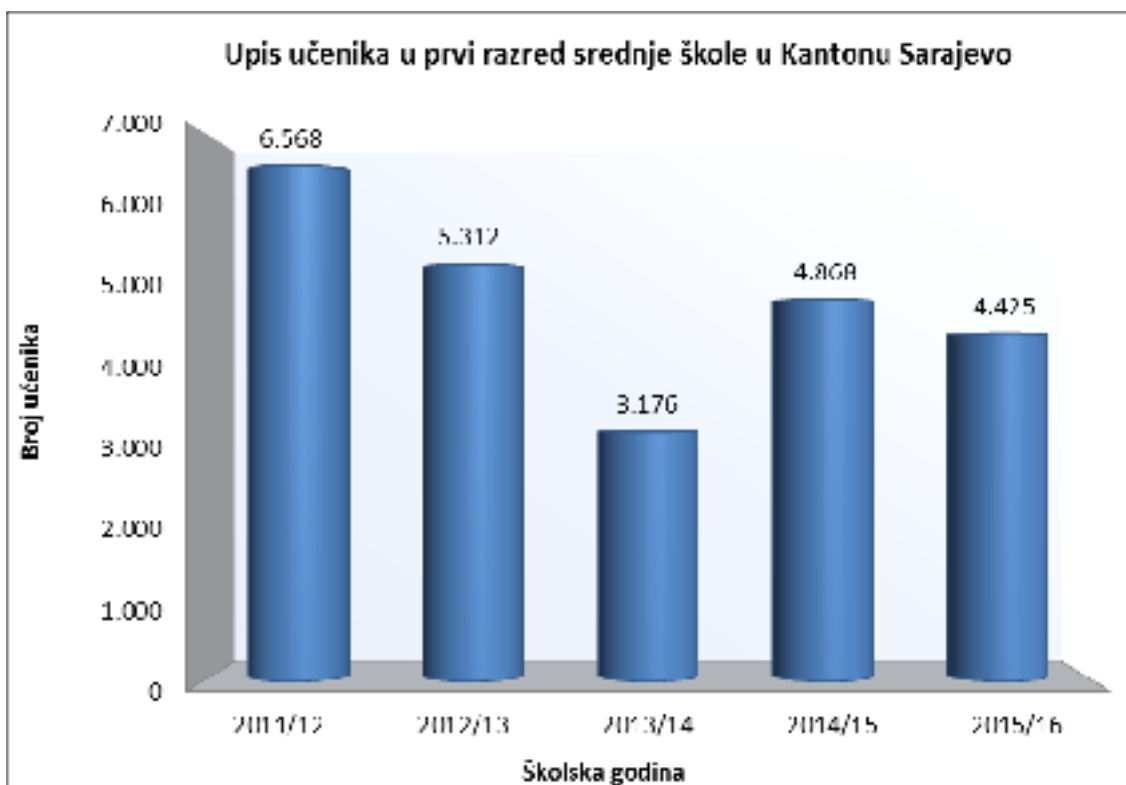
Broj upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini manji je za 817 ili 25,61% učenika u odnosu na školsku 2011/12. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja. Međutim, potrebno je naglasiti da je ovako značajno smanjenje dijelom rezultat činjenice da je u školskoj 2010/11. i 2011/12. godini zabilježen najbrojniji upis, odnosno najveći rast broja upisanih učenika u dužem vremenskom periodu. U skladu s navedenim, ukoliko u grafikon unesemo samo dvije godine prije školske 2011/12. godine, dobit ćemo nešto drugačiju sliku koja ukazuje da se ne radi o linearnom smanjenju broja upisanih učenika u srednjim školama. Prema tome, u grafikonu ispod ilustrirana je navedena konstatacija.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **9.170**.

Kanton Sarajevo

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola za školsku 2015/16. godinu bilo je predviđeno 5.408 mjesta za upis, a upisano je ukupno **4.425** učenika, što je za 983 učenika ili 18,17% manje od planiranog broja. Upoređivanjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini sa podatkom iz prošle godine, moguće je ustanoviti da su ove školske godine upisana čak 443 učenika ili 9,10% manje.

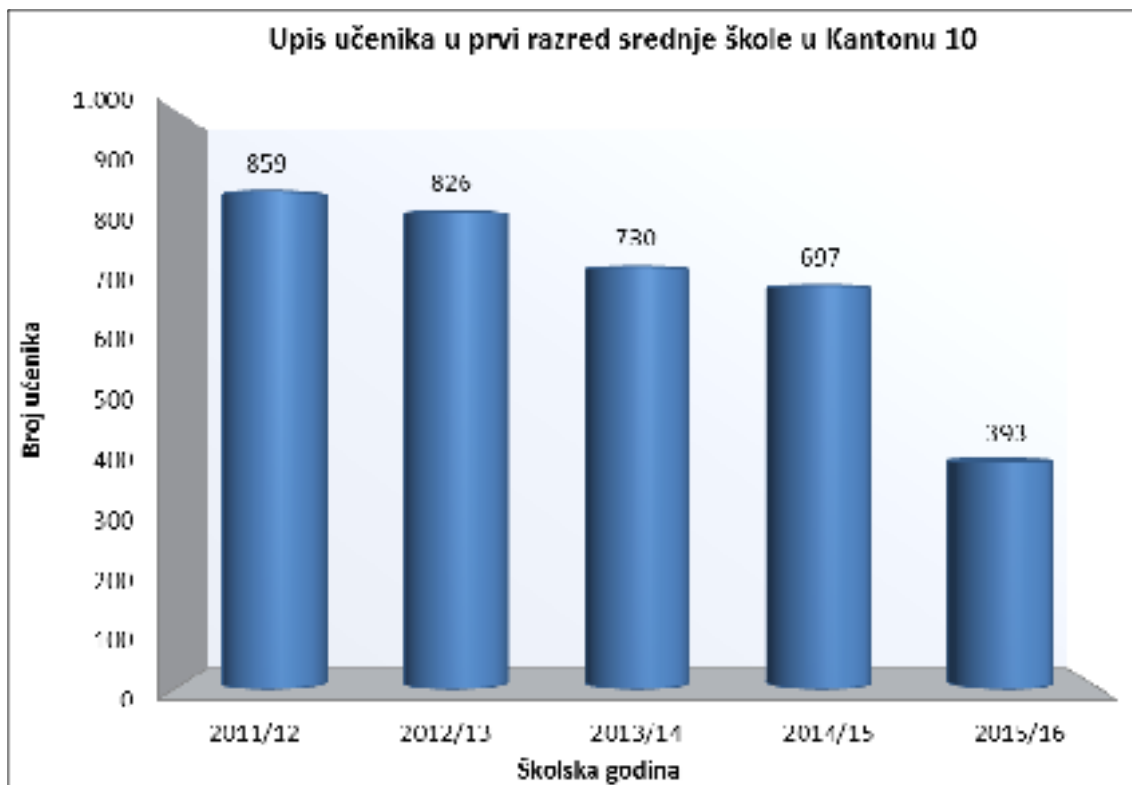

Posmatranjem kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole može se uočiti da je u školskoj 2011/12. godini bilo upisano najviše učenika, i to 6.568. Upoređujući podatak o ovogodišnjem upisu sa podatkom od početka posmatranog perioda (školska 2011/12. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole smanjio za 2.143 ili 32,62%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2015/16. godini je **17.053**.

Kanton 10

U školskoj 2015/16. godini, u prvi razred srednje škole upisana su 393 učenika, što je 304 učenika ili 43,61% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. Glavni i najveći razlog smanjenja je završetak prve generacije učenika devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja, koje se preklapalo s učenicima upisanim u osmogodišnje osnovno obrazovanje.

Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole, može se konstatirati da se u petogodišnjem periodu bilježi kontinuirano smanjenje broja učenika.

Ukupan broj učenika u srednjim školama u Kantonu 10 u školskoj 2015/16. godini je **2.316**.

2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2015/16. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 4. Broj učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2015/16. godini

R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika	
		Prvi razred	Ukupno
	Federacija BiH	21.804	86.676
1.	Unsko-sanski	2.673	10.281
2.	Posavski	312	1.408
3.	Tuzlanski	4.640	19.083
4.	Zeničko-dobojski	3.722	13.221
5.	Bosansko-podrinjski	274	1.059
6.	Srednjobosanski	2.992	13.085
7.	Hercegovačko-neretvanski	2.373	9.170
8.	Kanton Sarajevo	4.425	17.053
9.	Kanton 10	393	2.316

Izvor: Podaci u tabeli 4. prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava¹

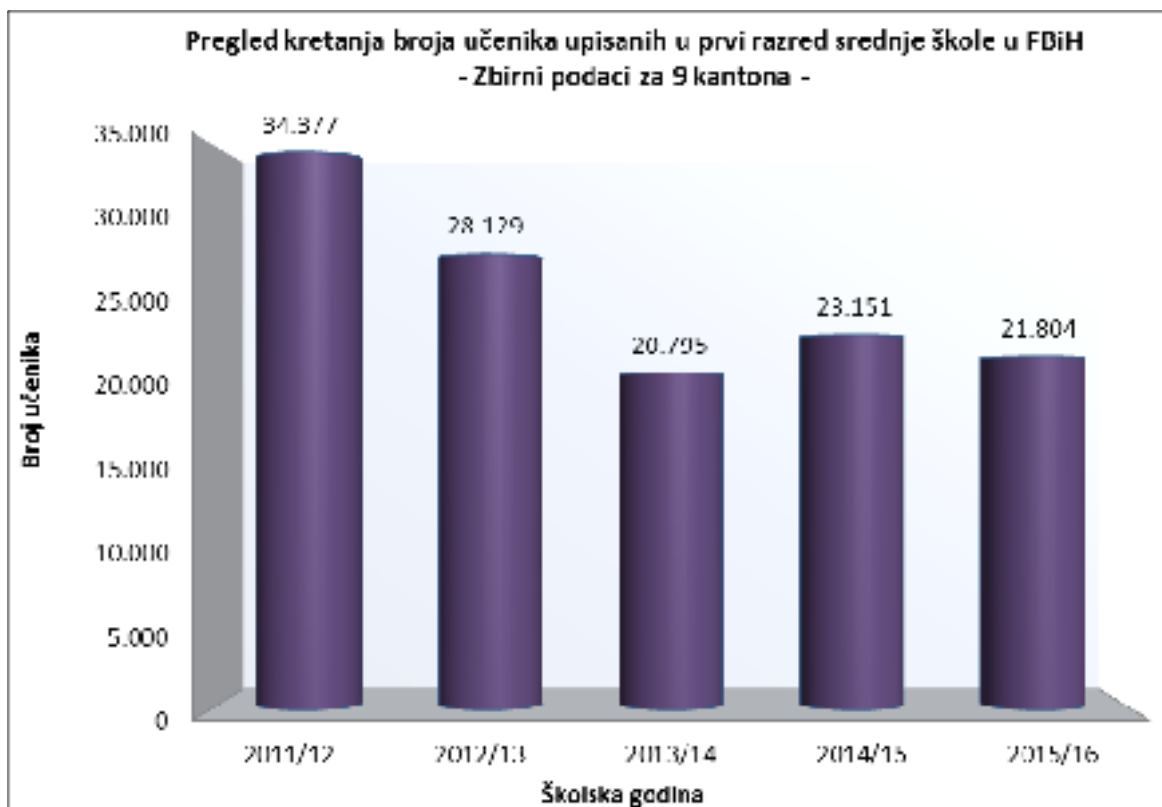
Tabela 5. Pregled kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2011/12 – 2015/16. godina

R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja/ smanjenja (8/3)
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	35.524	29.382	22.044	24.259	21.804		
1.	Unsko-sanski	4.617	3.794	2.362	3.188	2.673	1.944	- 42,10%
2.	Posavski	470	502	426	411	312	-158	- 33,61%
3.	Tuzlanski	7.908	6.153	4.191	4.076	4.640	-3.268	- 41,32%
4.	Zeničko-dobojski	6.119	4.356	3.748	4.454	3.722	-2.397	- 39,17%
5.	Bosansko-podrinjski	443	378	197	330	274	-169	- 38,14%
6.	Srednjobosanski	4.203	3.767	3.362	3.063	2.992	-1.211	- 28,81%
7.	Hercegovačko- neretvanski	3.190	3.041	2.603	2.064	2.373	-817	- 25,61%
8.	Zapadnohercegovački	1.147	1.253	1.249	1.108	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	6.568	5.312	3.176	4.868	4.425	-2.143	- 32,62%
10	Kanton 10	859	826	730	697	393	-466	- 54,24%

Izvor: Podaci u tabeli 5. za školsku 2011/12, 2012/13, 2013/14. i 2014/15. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku 174/2012, 189/13, 204/2014. i 221/2015. Podaci koji se odnose na školsku 2015/16. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava.

¹ U tabeli 4. dati su podaci za devet kantona u Federaciji BiH. Nedostaju podaci o upisu učenika u prvi razred srednje škole i podatak o ukupnom broju učenika srednjih škola u Zapadnohercegovačkom kantonu iz razloga što Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog nije dostavilo podatke koji su traženi službenim aktom Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, broj 03-38-4453/15 od 04.09.2015. godine

U grafikonu su dati zbirni podaci za: Unsko-sanski, Posavski, Tuzlanski, Zeničko-dobojski, Bosansko-podrinjski, Srednjobosanski, Hercegovačko-neretvanski, Kanton Sarajevo i Kanton 10²

Analizom kretanja broja učenika prvog razreda srednjih škola u Federaciji BiH u periodu školska 2011/12 – 2015/16. godina, može se primijetiti da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola. Prema zbirnim podacima za 9 kantona u Federaciji BiH, broj učenika prvih razreda srednjih škola u tekućoj školskoj godini u odnosu na školsku 2011/12. godinu smanjio se za 12.573 učenika ili 36,57%. Ipak, vrijedno je istaći da ovo smanjenje nije linearno. Naime, primjetno je da je u školskoj 2011/12. godini upisan najveći broj učenika u prvi razred srednjih škola. Također, može se uočiti da je najmanji broj učenika zabilježen u 2013/14. školskoj godini, kada je upisano čak 7.238 učenika manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. U Informaciji o upisu učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2013/14. godini, analizirani su mogući razlozi ovako značajnog smanjenja broja učenika u prvom razredu srednje škole u školskoj 2013/14. godini. Shodno navedenom, ustanovljeno je da je u školskoj 2013/14. godini došlo do najvećeg smanjenja broja učenika u sljedećim kantonima: Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom i Kantonu Sarajevo. Jedan od razloga ovog trenda u navedenih pet kantona, među kojima su i najveći kantoni u Federaciji BiH, je taj što je prvi razred srednje škole u prethodnoj školskoj godini upisala prva generacija učenika koja se obrazovala prema devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja i koja je bila malobrojnija od prethodnih generacija. Pored navedenog, drugi razlog koji je također

² U zbirne podatke nisu uvršteni podaci za Zapadnohercegovački kanton, budući da Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa ovog kantona nije dostavilo podatke o upisu učenika u školskoj 2015/16. godini, koji su traženi službenim aktima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.

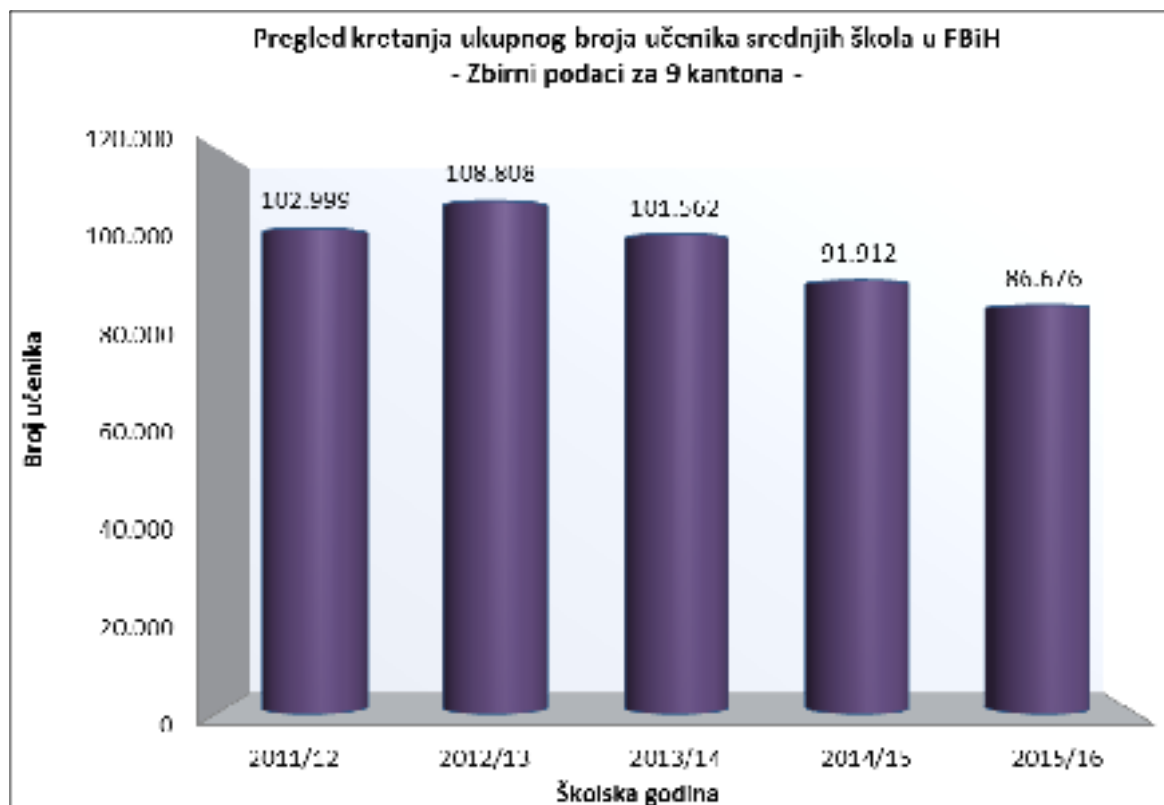
uticao na smanjenje broja učenika u prvom razredu srednje škole u Federaciji BiH je pad nataliteta, koji je prisutan već niz godina, a koji se do sada manifestirao u vidu smanjenog upisa učenika u osnovne škole, a sada se počeo odražavati i na nivo srednjeg obrazovanja.

Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je konstatirati da je smanjenje broja učenika evidentirano u 9 kantona koji su dostavili podatke o upisu učenika u prvi razred srednjih škola u tekućoj školskoj godini. Najveće procentualno smanjenje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu zabilježeno je u Kantonu 10, Unsko-sanskom i Tuzlanskom kantonu.

Tabela 6. Pregled kretanja broja učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2011/12 – 2015/16. godina

R.br.	Federacija BiH Kanton	Broj učenika - školska godina					Povećanje/ smanjenje (7-3)	Postotak povećanja/ smanjenja (8/3)
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Federacija BiH	107.249	113.214	106.056	96.331	86.676		
1.	Unsko-sanski	11.913	12.734	11.904	11.058	10.281	-1.623	- 13,62%
2.	Posavski	1.591	1.673	1.670	1.600	1.408	-183	- 11,50%
3.	Tuzlanski	24.166	24.680	22.484	19.226	19.083	-5.083	- 21,03%
4.	Zeničko-dobojski	17.491	19.271	17.900	16.228	13.221	-4.270	-24,41%
5.	Bosansko-podrinjski	1.247	1.389	1.242	1.202	1.059	-188	-15,07%
6.	Srednjobosanski	12.712	13.583	13.402	12.333	13.085	373	2,93%
7.	Hercegovačko-neretvanski	10.847	11.385	11.170	9.621	9.170	-1.677	- 15,46%
8.	Zapadnohercegovački	4.250	4.406	4.494	4.419	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	20.301	21.229	18.966	17.904	17.053	-3.248	- 15,99%
10.	Kanton 10	2.731	2.864	2.824	2.740	2.316	-415	- 15,19%

Izvor: Podaci u tabeli 6. za školsku 2011/12, 2012/13, 2012/13. i 2014/15. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku 174/2012, 189/13, 204/2014. i 221/2015. Podaci koji se odnose na školsku 2015/16 godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava.

U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za: Unsko-sanski, Posavski, Tuzlanski, Zeničko-dobojski, Bosansko-podrinjski, Srednjobosanski, Hercegovačko-neretvanski, Kanton Sarajevo i Kanton 10³

Posmatranjem kretanja ukupnog broja učenika u srednjim školama u devet kantona u Federaciji BiH u periodu školska 2011/12 – 2015/16. godina, može se konstatirati da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 16.323 učenika ili 15,84%.

Ukoliko analiziramo procenete smanjenja ili povećanja broja učenika u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je utvrditi da je najveće smanjenje broja učenika srednjih škola zabilježeno u Zeničko-dobojskom kantonu (24,41%), dok je jedino povećanje broja učenika zabilježeno u Srednjobosanskom kantonu (2,93%).

³ U zbirne podatke nisu uvršteni podaci za Zapadnohercegovački kanton, budući da Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog kantona nije dostavilo podatke o upisu učenika u školskoj 2015/16. godini, koji su traženi službenim aktima Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.

REZIME

U Federaciji Bosne i Hercegovine obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini u Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom kantonu i Kantonu Sarajevo, a od školske 2009/10. godine provodi se u svim kantonima Federacije BiH.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2015/16. godini počela je 1. septembra 2015. godine u Posavskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Kantonu Sarajevo, a 7. septembra u Bosansko-podrinjskom, Srednjobosanskom, Hercegovačko-neretvanskom, Zapadnohercegovačkom i Kantonu 10. U Unsko-sanskom kantonu, nastava je umjesto 1. septembra, kada je bio planiran početak školske godine, počela 15.09.2015. godine zbog štrajka prosvjetnih radnika.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2011/12. godine do školske 2015/16. godine može se uočiti blago smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 302 učenika ili 1,38%.

Bitno je navesti da je obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovu školu potpun u Zeničko-dobojskom i Bosansko-podrinjskom kantonu, a skoro potpun (preko 90%) u Tuzlanskom, Kantonu Sarajevo i Kantonu 10. Osiguranje predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu značajno je radi smanjenja inicijalnih razlika među učenicima u predznanju i pripremljenosti za osnovnu školu, čime se doprinosi stvaranju jednakih mogućnosti za postizanje uspjeha u osnovnom obrazovanju za svu djecu.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine se, također, kontinuirano smanjivao u periodu školska 2011/12 – 2015/16. godina. Broj učenika osnovnih škola u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 19.705 učenika ili 9,45%.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2011/12. godine do školske 2015/16. godine može se uočiti smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred srednje škole. Broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole u devet kantona u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 12.573 ili 36,57%. Ovako značajno smanjenje rezultat je, prije svega, činjenice da je u školskoj 2011/12. godini došlo do izrazitog povećanja broja učenika prvih razreda srednje škole. Među kantonima koji su prešli na devetogodišnje osnovno obrazovanje u školskoj 2004/05. godini, zabilježen je trend značajnog smanjenja broja učenika prvih razreda srednje škole u školskoj 2013/14. godini, kada je prva generacija učenika koji su završili osnovnu školu po devetogodišnjem programu upisala prvi razred srednje škole.

Analizom kretanja ukupnog broja učenika srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je u periodu školska 2011/12 – 2015/16. došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 15,84%.

PREPORUKE

Preporuka 1. Potrebno je svoj djeci predškolskog uzrasta osigurati mogućnosti da budu uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, u skladu s članom 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, radi unapređenja mogućnosti za uspješan početak i nastavak obrazovanja za svako dijete.

Preporuka 2. Potrebno je uspostaviti efikasan sistem evidentiranja djece koja ne upisuju osnovnu i srednju školu i koja napuštaju osnovno i srednje obrazovanje prije njegovog završetka s ciljem postizanja potpunog obuhvata djece osnovnim obrazovanjem i sprečavanja napuštanja obrazovanja prije sticanja prve kvalifikacije.

Preporuka 3. Potrebno je osigurati pravo upisa u osnovnu školu djeci koja nisu evidentirana u matične knjige rođenih i olakšati procedure upisa za djecu pripadnika romske nacionalnosti, djecu stranih državljana i drugu djecu koja mogu imati birokratske prepreke prilikom upisa u osnovnu školu.

Preporuka 4. Potrebno je razvijati i podržati programe naknadnog sticanja osnovnog i srednjeg obrazovanja za odrasle bez kvalifikacije i osigurati određena sredstva za ovu namjenu iz federalnog, kantonalnih i općinskih budžeta.

Preporuka 5. Općine i kantoni svake godine u svojim budžetima trebaju alocirati dovoljno sredstava za osiguranje besplatnog prijevoza učenicima osnovnih škola u skladu s kantonalnim propisima koji reguliraju ovo pitanje.